

Nota
Meulebeke, Oude Gentstraat
Programma van Maatregelen

Inhoud

1	Gemotiveerd advies	3
1.1	Archeologische sites binnen het onderzoeksterrein	3
1.2	Potentieel op kennisvermeerdering	5
1.3	Impactbepaling	5
1.4	Volledigheid van het vooronderzoek	5
2	Programma van Maatregelen	6

1 Gemotiveerd advies

1.1 Archeologische sites binnen het onderzoeksterrein

Datering en interpretatie onderzoeksterrein

Het sporenbestand kan – globaal – in drie occupatiefasen onderverdeeld worden. Een eerste occupatiefase omvat slechts twee sporen: twee greppels, beiden in de (westelijke en noordoostelijke) marge van het onderzoeksterrein. Deze greppels vallen op door hun noordwest-zuidoostelijke oriëntatie, die duidelijk afwijkt van de andere – jongere – greppels binnen het onderzoeksterrein, die qua oriëntatie sterk gelijken op de nog geldende perceelsindeling. Helaas bevatte de vulling van beide greppels geen dateerbare vondstcollectie. Op basis van hun uitloging, de vondst van een metaalslak, hun relatieve chronologie en hun oriëntatie, worden de greppels vanaf de Romeinse periode tot de volle middeleeuwen gedateerd. Gezien hun ligging in de marge van het onderzoeksterrein en het ontbreken van andere sporen die met deze occupatiefase geassocieerd kunnen worden, horen de greppels meer dan waarschijnlijk bij vindplaatsen waarvan de – archeologisch relevante – kern zich buiten het onderzoeksterrein bevindt.

Een tweede occupatiefase omvat de archeologisch meest relevante sporen. Het zwaartepunt van het sporenbestand bij deze occupatiefase was een laatmiddeleeuws greppelsysteem. Lokaal omsloot dit systeem enkele vierkante tot rechthoekige percelen. Aan de hand van de vondstcollectie wordt het gebruik van deze greppels rond de 14e eeuw gedateerd. Ook een geïsoleerd gelegen drenk- of waterkuil lijkt te kaderen in dit systeem van landschapsinrichting en -gebruik. Even verderop – naar het oosten – bevond zich een cluster kuilen die aan de hand van de vondstcollectie in de 15e eeuw gedateerd wordt. Ter hoogte van deze cluster werden de restanten van een lokaal bewaarde, begraven bodem aangesneden. Ook deze kan aan de hand van de vondstcollectie in de 15e eeuw gedateerd worden. Vermoedelijk moet deze geassocieerd worden met vrij intensieve akkerbouw.

Er werden geen bewonings- of nederzettingssporen (concreet: gebouwplattegronden of andere structuren) blootgelegd die met het greppelsysteem geassocieerd kunnen worden. Dit hoeft echter niet te verbazen: door wijzigingen in de bouwmethoden (cf. leggerbouw, bouw op bakstenen poeren, volledige baksteenbouw), nederzettingsspatronen (onder andere het in gebruik nemen van ‘marginale’ gronden door verhoogde (bevolkings-)druk) en landbouwtechnieken en –concepten, verdwijnen de ‘klassieke’ gebouwplattegronden (met paalzettingen a.h.v. paal(extractie-)kuilen vrijwel volledig uit het archeologisch bestand vanaf de 13e – 14e eeuw. Een belangrijk gevolg van deze shift in het archeologisch bestand is de noodzaak om het voorkomen van gebouwplattegronden als interpretatief element bij het bepalen van de functie van een vindplaats te laten varen. Andere – meer belangrijke elementen voor de interpretatie van een vindplaats als nederzetting of woonerf zijn onder andere de aanwezigheid van waterputten, grote hoeveelheden (gebruiks-) aardewerk in greppels en een relevante hoeveelheid (losse) vondsten (erg relevant zijn concentraties baksteen) in de bouwvoor (of bewaarde bodem), de aanwezigheid van een mestvaal, de aanwezigheid van afval- en mestkuilen (belangrijk element in deze is het voorkomen van huishoudelijk afval). Recent archeologisch onderzoek in Zele-Wijnveld bevestigt deze – meer relevante – parameters voor een functionele interpretatie van laatmiddeleeuwse archeologische vindplaatsen. Het valt op dat de vindplaats aangetroffen in Meulebeke niet voldoet aan deze parameters: het vondstmateriaal in de sporen en de bouwvoor was schaars en behalve een kleine, ondiepe drenkkuil werden geen waterputten aangetroffen. Daarnaast werden ook geen secundaire bewoningssporen – zoals afvalkuilen – aangetroffen. Op basis van deze elementen wordt het erg moeilijk de vindplaats als een nederzettingkern te interpreteren.

Het is echter niet onwaarschijnlijk dat de vrij intensieve inrichting en bewerking van het landschap (cf. de kleine, omsloten akkerpercelen, drenkkuil,...) geassocieerd moet worden met een nabije

bewoningskern. In deze blijft de locatie van de historische hoeve in de noordoostelijke flank van het greppelsysteem bijzonder relevant. Uit de literatuur is bijvoorbeeld geweten dat een belangrijke shift in de nederzettingsspatronen inhield dat nederzettingen en bewoningssites meer gefixeerd raakten in het landschap. Zo kennen veel vroegmoderne nederzettingen hun ontstaan in de 13e-14e eeuw, waarna ze amper nog van plaats veranderden. Het is dan ook niet ondenkbaar dat het hoevedomein oudere voorlopers kende. Het is niet onwaarschijnlijk dat deze voorlopers de kern van de intensieve laatmiddeleeuwse exploitatie en bewoning op het westelijke deel van het onderzoeksterrein waren. Het bodemarchief was ter hoogte van de hoeve echter zeer zwaar verstoord, meer dan waarschijnlijk tijdens de afbraak van het hoevedomein in het begin van deze eeuw. Vrijwel alle restanten van het hoevedomein bleken dan ook vernietigd, ook de restanten van een mogelijke (laat)middeleeuwse voorloper van de vindplaats. De locatie en oriëntatie van de hoeve (in overeenstemming met de oriëntatie van het greppelsysteem – maar ook in overeenstemming met latere, nog geldende perceelsindelingen) blijft echter opvallend. In deze moet men ook zeker verwijzen naar de locatie van de cluster kuilen (met deels bewaarde akkerbodem) en de waterkuil, net ten westen van het historische hoevedomein.

Een laatste occupatiefase omvat sporen uit de nieuwe en nieuwste tijd. Helaas bleken er – zoals hierboven reeds aangegeven – geen restanten van de historische hoeve bewaard. Wel werden ter hoogte van het hoevedomein enkele restanten van de sloop van de hoeve aangesneden, zoals enkele vergravingen. De overige sporen bij deze occupatiefase waren vrijwel allemaal greppels en grachten ter hoogte van perceelsgrenzen op 19e-eeuwse cartografische bronnen.

Een laatste archeologisch relevant element is een ‘oude’, begraven Apb-horizont. Lokaal bestond deze intacte bodemopbouw daarenboven ook uit een E- en B-horizont. Helaas werd in de begraven bodem – ondanks het secuur afgraven van deze bodem – geen dateerbaar vondstmateriaal aangetroffen. Wel werden verschillende fragmenten vuursteen ingezameld. Geen van deze vondsten vertoont echter antropogene bewerkingssporen. Meer dan waarschijnlijk kennen deze fragmenten silex een natuurlijke oorsprong uit de onderliggende tertiaire afzettingen.

Waardering archeologische vindplaatsen

De archeologische waarde van de drie aangetroffen occupaties wordt laag ingeschat. De oudste occupatiefase omvat twee greppels in de marge van het onderzoeksterrein. Deze greppels horen meer dan waarschijnlijk bij vindplaatsen waarvan de – archeologisch relevante – kern zich buiten het onderzoeksterrein bevindt. Andere sporen – bewonings- of andere nederzettingssporen – werden niet aangetroffen. De archeologische waarde van deze geïsoleerde sporen is dan ook laag.

Een tweede occupatiefase omvat de restanten van een intensief laatmiddeleeuws systeem van landschapsinrichting en -gebruik. Op basis van het sporen en vondstenbestand – gezien de problematiek van de 13^e – 14^e-eeuwse rurale nederzettingsspatronen is dit laatste een belangrijk element – wordt dit systeem (dat vrijwel enkel greppels omvat) niet geïnterpreteerd als een nederzettingsskern of woonerf. Het is echter niet onwaarschijnlijk dat de kern van dergelijke nederzetting in de onmiddellijke omgeving van deze zone gezocht moet worden. De locatie van een historische hoeve – aan de noordoostelijke flank van het greppelsysteem – lijkt hiervoor in aanmerking te komen. Dit hoevedomein kende echter een bijzonder slechte bewaringstoestand, waarbij geen sporen ouder dan de nieuwste tijd bewaard zijn. De associatie tussen de hoeve en de kern van het laatmiddeleeuwse systeem van intensief landgebruik en -inrichting blijft dan ook hypothetisch. Het ontbreken van nederzettingsskern verlaagt de archeologische waarde van de vindplaats sterk: alles wijst erop dat de (intacte) vindplaats een (lokaal) erg intensief, maar ook erg uitgestrekt systeem is, waarvan de – archeologisch meest waardevolle – kern niet bewaard is of zich buiten het onderzoeksterrein bevindt. Bijkomend onderzoek naar de vindplaats zou een bijzonder zware financiële impact hebben en naar verwachting in eerste instantie prospectieve, onvolledige informatie

zonder een hoge complexwaarde (ontbreken nederzettingskern) opleveren. Binnen de krijtlijnen van het voorliggende onderzoekstraject (in het kader van een omgevingsvergunningsaanvraag) wordt de waarde van de vindplaats dan ook te laag ingeschat om verder onderzoek te verantwoorden.

De derde occupatiefase omvat vrijwel enkel perceelsgreppels uit de nieuwe tot nieuwste tijd. De restanten van het historisch hoevedomein werden vrijwel volledig vernietigd tijdens de sloop van het domein begin vorige eeuw. Ook het sporenbestand uit de nieuwe en nieuwste tijd kent bijgevolg een lage archeologische waarde.

1.2 Potentieel op kennisvermeerdering

Het ontbreken van enige waardevolle archeologische vindplaats of ensemble, houdt in dat de potentiële kennisvermeerdering van verder archeologisch onderzoek op het terrein onbestaande is. Het volledige archeologisch potentieel van het terrein werd dan ook geëxploiteerd tijdens de bureaustudie en het daarop volgende landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuvenonderzoek.

1.3 Impactbepaling

De geplande bodemingrepen die kaderen binnen de omgevingsvergunningsaanvraag vormen – wegens het ontbreken van dergelijke vindplaatsen - geen bedreiging voor waardevolle archeologische vindplaatsen.

1.4 Volledigheid van het vooronderzoek

Volgens de *Code van Goede Praktijk* paragraaf 5.2. dient na elke fase van het vooronderzoek (in deze een proefsleuvenonderzoek) te worden afgewogen of verder archeologisch onderzoek noodzakelijk is. Bij deze afweging kan men beroep doen op een beslissingsboom. Voor de voorliggende archeologienota komt men tot volgende conclusie:

- Voldoende info aanwezigheid site: ja (zie hierboven).
- Site aanwezig: ja.
- Voldoende info over het kennispotentieel: ja.
- Kennispotentieel aanwezig: neen.

Gevolg: **einde van het vooronderzoek, resultaat: nota zonder verdere maatregelen.**

2 Programma van Maatregelen

Niet van toepassing. Het ontbreken van een programma van maatregelen ontslaat de uitvoerder van de werken echter niet de wettelijke meldingsplicht bij toevalsvondsten.